

Elværker

Kortlægningsark - Vidensniveau 1

Elværker kortlægges altid!

Undtagelser:

- Etableret senere end 1985
- Værker baseret alene på naturgas eller biobrændsel
- Driftsperiode < 5-10 år

Elværker står på kortlægningsvejledningens side 27. Dette betyder, at når vore datakilder bekræfter elværkets eksistens, kan lokaliteten kortlægges på vidensniveau 1.

Branchedefinition

Dette kortlægningsark handler om de ca. 600 mindre el-værker, som blev etableret fra århundredskiftet og frem til 2. Verdenskrig.

NB! Arket behandler således **IKKE**:

- Eksisterende centrale kraftværker
- Decentrale kraftvarmeværker oprettet fra 1980'erne og frem

Topscore:

- Olieforurening fra olieoplæg og rørføringer
- Olieforurening sket ved smøring af maskiner, lækage i oliepumper, spild i værkstedet osv.
- Blyholdigt slam fra akkumulatorbatterier.
NB! Slammet er ofte hældt ud på jorden, f.eks. uden for døren til akkumulatorrummet.

Stoffer:

Primær

- Diesel- og fuelolie - *brændstof*
- Smøreolie
- Bly - *slam fra blyakkumulatorer*
- Kviksølv - *fra kontakter og ensrettere*
- Tungmetaller - *slagge og aske*

Sekundær

- Chlorerede opløsningsmidler - *trichlorethylen og perchlorethylen*
- PAH'er - *tjæring af master*
- PCB - *kan være tilsat olien i gamle afbrydere på højspændingsværkerne*

Andre kilder og forurenende aktiviteter:

- Olieoplæg (for olie ≥ 6.000 l)
- Ubefæstede arealer
- Oplæg og bortskaffelse af aske og slagge fra kulfyrede kedler.
- Spild fra kviksølvholdigt el-materiale som f.eks. afbrydere og ensrettere til konvertering af vekselstrøm til jævnstrøm.
- Spild af olieprodukter og affedtningsmidler i el-værkets maskinværksted.
- Spild af transformeroilie eller opløsningsmidler brugt til afrensning af transformere.
- Diffus forurening fra kulfyrede el-værkers røggas.
- PAH-forurening fra tjæring af el-master.

Notater:

Elværker

Kortlægningsark - Vidensniveau 1

Vigtige tidsperioder - HISTORISK

- 1890'erne: De første jævnstrømsværker opføres med gasfyrede kedler eller med kulgas som drivmiddel.
- 1907: Første vekselstrømværk etableres i Skovshoved af NESAs.
- 1910: Dieselmotoren muliggør etablering af mange små elværker i landdistrikterne.
- 1925: Der er nu etableret ca. 600 elværker i landdistrikterne.
- 1950'erne og 60'erne: Omlægning fra jævnstrøm til vekselstrøm. Mange små elværker nedlægges. Enkelte ombygges til transformestationer.

Datakilder

- Lokalhistorisk arkiv
- Branchespecifikke arkiver
 - Tange Elmuseums arkiv
 - El- eller forsyningselskabets arkiv
- Danmarks statistik
- Gl. telefonbøger/Handelskalendere
- Kommunens/Miljøcentrets arkiver
 - Byggesagen
 - BBR/www.ois.dk
- Kortmateriale
 - Gl. Matrikelkort
 - Nye matrikelkort
 - Luft-/skråfoto og orthofoto
- Tingbogen
 - Matrikulære ændringer
 - Deklarationer
 - Driftsperiode og ejerforhold
- Besigtigelse

Vigtige tidsperioder - LOVGIVNING

- 1972: Bekendtgørelse om bortskaffelse af olieaffald. Tidligere har der ikke været mulighed for at bortskaffe olieaffald til central behandling.
- 1973: Miljøbeskyttelsesloven. Krav om miljøgodkendelse af kraft- varmegærker med en ydelse på mindst 25 MW (*måleenhed for elektrisk effekt*).
- 1976: Bekendtgørelse om kemikalieaffald (*virksomheden får anmeldepligt*).

Vil du vide mere, henviser vi til:

Elektricitetens Aarhundrede. Dansk elforsynings historie. Bind 1 & 2. Danske Elværkers Forening, 1991.

Branchebeskrivelse for elværker og transformestationer AVJ, Tekn. & Adm. Nr.6, 2002.

Faktaark, "Elværker" fra AVJ, 2004.

Supplement:

Kortlægningsark for transformestationer.
www.avjinfo.dk
Kortlægningsark for maskinværksteder
www.avjinfo.dk

Notater: